

ჩხიკვა ქორწილი

ეს ამბავი დიდს, შავს, დაბურულს ტყეში მოჰხდა, სოფლებსა და ქალაქებზე ძლიერ დაშორებით. რა ამბავიაო? იკითხავთ. ჩხიკვ თა ქორწილზე მოგახსენებთ. ჩხიკვი ზაქარა იწერდა ჯვარს ლამაზს, სიტურფით განთქმულს და მეტისმეტად ეშმაკ ჩხიკვს ქეთევანზე. ამ ორ ახალგაზრდა ფრინველს ჯვარსა სწერდა მხცოვანი ჩხიკვი თომა.

თომამ გულმოდგინედ აღაპყრო თვალნი ზეცად და წარმო სთქვა: "აკურთხე, უფალო, გვირგვინი ამათი, შთაუნერგე ამათ ერთმანერთის სიყვარული და ერთგულება, განამრავლენ ესენი, ვითარცა წყალში თევზნი, ცაში ვარსკვლავნი, ჰქმენ შეუბღალავი სარეცელი მონისა შენისა ზაქარასი და მხეველისა შენისა ქეთევანისა. ამინ!. სთქვა რა ეს, ორივეს ტურფა ყვავილების გვირგვინი დაადგა თავზე. "ამინ! "ამინ!ნ - გაისმა გვირგვინვით ხმა აქეთ .იქი დან. ამას იძახდნენ სტუმრად მოწვეულნი ფრინველნი: ჩხიკვნი, ქერონები, წიპრიები, ნიბლიები, კაკბები, გნოლები, ღობემძვრალეები, ბოლოცეცხლები, ჭივჭავნი, გვრიტნი, ტრედნი და სხვანი მრავალნი. ტევა აღარ იყო, ამოდენა სტუმრებს მოეყარათ თავი. საქეიფოდ მშვენიერი ადგილი ამოერჩიათ: ერთი ტაფობი ხშირყვავილიანი, ბალახით დაფენილი და უზარმაზარი ხეებით დაჩრდილული. ყვავილებსაც უხაროდათ, ისინი ქორწილში იყვნენ დაპატიჟებულნი. იქვე ცივი, ანკარა წყალი გამოდიოდა. სუფრა გრძლად იყო და ფენილი და ზედ ათასნაირი საჭმელები და ხილეულობა ელაგა. რა ჯურის ჭიას და ბუზს იტყვიოთ, აქ არ მოეტანათ, - ბალახთა თეს ღი ათასნაირი...

ნეფე-დედოფალი მიიწვიეს ყვავილებით დაფენილს ტახტზე და წვეულნიც წამოსხდენ მწკრივად. გაიმართა დიდი სმეულობა და ჭმეულობა. ათასნაირი სასმელები ისმეოდა: კახური ლალისფერი ღვინო წყალივით მოდიოდა სუფრაზე... ყველამ ადღეგრძელა ნეფე დედოფალი და ყველამაც ძღვენი მიართვა.

იქვე კოდალა მჯდარიყო ერთ ყუნწზე ფულუროში და იმან "მრავალ-ჟამიერინ დაიძახა.

- შენ, ეი, მყვირალავ, ღვინოს-კი არა სვამ, შვილონიავ, და რა იქნება? ღვინო დალიე, და - შეუძახეს კოდალას ერთხმად ფრინველთა.

- მოიცათ, კაცებო, ცოტა ხანი დამაცადეთ, ღმერთი გადღე გაღეგრძელებთ: აქ ერთი კაი მსუქანი ჭია ვიპოვნე, ის მინდა გამო ვთხარო და მერე, რამდენიც გინდა, ღვინო მასვით, ფიქრი აღარა მაქვს, გულდამშვიდებით ვიქნები, - მიუგო მათ კოდალამ და თან ნისკარტით დაუწყო ფუტურო ხეს ჩიჩქნა. ყველამ თვალი კოდა ლას მიაპყრო.

- აბა, შენ იცი და შენმა ვაჟკაცობამ, - მისძახოდენ კოდა ლას ფრინველნი. - თუ არ გამოგიყვანია, ვაი .შენს ტყავს, პურს აღარ გაჭმევთ, იცოდე.

კარგა ხანს გაუდიოდა ფუტურო ხეზე კოდალას ნისკარტს და ფეხებს ფხაჭუნნი და არც ტყუილად: კოდალამ გამოათრია კარგა მოგრძო ჭია, გველის ქარის ნმაგავსი, და ნისკარტით მიართო ნეფე-დედოფალს.

- გაუმარჯოს ნეფეს და დედოფალს - დაიყვირა კოდალამ მაღალის ხმით. - კამპანიასაც გაუმარჯოს, ურა

- გაუმარჯოს, გაუმარჯოს ურა ყოჩად, კოდალას ბარაქალა, რომ არც თავი შეირცხვინე და არც ჩვენ, - ჰყვიროდენ ფრინველნი. თამადამ "საკარგემონ რადგანაც ვაჟკაცობა გამოიჩინა კოდა ლამ, ღვინით სავსე ჯიხვი მიაწოდა: იმანაც სულუქცევრად გადა ჰკრა და გადაუგდო თამადას ცარიელი ჯიხვი. თამადად

იგივე მო ძღვარი ჩხიკვი თომა ამოერჩიათ.

- პურსა სჭამენ და ღვინოს სმენ, სიმღერას არ იტყვიანო. - სთქვა ყვავმა და თავის მშვენიერის ხმით შემოსძახა სუფრული. ყვავს მისცეს აქეთ-იქიდან ბანი და გაძლიერდა მღერა ისე, რომ ტყეს ჭახჭახი გაჰქონდა. მთა-ბარი ზანზარებდა. ყვავილები სიცილით იხოცებოდნენ. აქვე ახლოს ერთს თავუნასა ჰქონდა სორო. ხმაურობაზე საღერდელი აეშალა და გამოიხედა სოროდან გარეთ. დიდხანს უცქირა ფრინველთა ნადიმს, შექცევას, ჰხედავდა მსუქანს, ნოყიერს საჭმელებს, ფერად-ფერადს, ნაირ-ნაირს და ხარბად ჰყლაპავდა ნერწყვს ნერწყვზედ. ითმინა დიდხანს და ვეღარ მოით მინა: რაც მომივა მომივაო, სთქვა: მიცუნცულდა ახლოს, ისკუპა და პირდაპირ ნეფედედოფლის წინ თხილიანს სუფრაზე დასკუპდა.

- ვინც მოვიდეს, გაუმარჯოს გაუმარჯოს წრუწუნას - გა ისმა საერთო ხმა ფრინველთა. - ჰოი, შენი ჭირიმე, რო დაგვხედე, ბიჭო ეუბნებოდნენ თავგს შეზარხოშებულნი ფრინველნი.

- გაგიმარჯოთ, გაგიმარჯოთ, გენაცვალეთ, იცოცხლეთ და იხარეთ, მუდამც ლხინი და კაი საქმე ნუ მოგიშალოსთ უფალმა დამზადებელმა, - ამბობდა თავგი და თან ერთს გულიანს თხილს ჩასციებოდა, კბილით აკნაწურებდა ნელ-ნელა.

- ღვინო მიათვით წრუწუნას, ღვინო, - დაიძახა თამადამ, - მაგას ჩვენოდნობამდის ბევრი აკლია.

- ღვინოს არ გაიხლებით, გენაცვალეთ, თხილი ჩემის თვალის სინათლესაც მირჩევნია, თქვენ გაატარეთ დროება: მე თხილს ვაკნაწურებ, არაფერი მიშავს.

- არ გაიხლებით, რა სიტყვის პასუხია! ჰა დალიე, თორემ თავზე დაგასხამთ ღვინოს, - უთხრა შეტევით თამადამ თავგს და ჯიხვი კოდალას მიაწოდა. კოდალამ ჩამოართო თომას ჯიხვი და მიუჯდა წრუწუნას ახლოს.

დალიე, ე, მძობილო, ქორწილია, განა ის ხომ არ არის! თხილი აკნაწურო, რა ბრძანებაა! ჰაი, თუ აკნაწურებ შენცა, ჰა, ჩამომართვი ჯიხვი-მეთქი - უთხრა კოდალამ და თან ჯიხვი მიაწოდა.

- ვერ დავლევ, თუ ძმახარ, თავი დამანებე, არ შემიდლიან და რა ვქნა, რა წყალში გადავვარდე, - მიუგო მას თავგმა და პირი მოარიდა.

- დაასხით, თავზედ დაასხით მაგ ვირიშვილს, მაგას - დაი ყვირა თამადამ. - მაშ, ნეფედედოფალი არ უნდა ადღეგრძელო, შე ბრიყვო, შენა!?

- ჩემს დღეში ღვინო არ მისვამს, კაცებო, ეხლა უნდა დამა ჩვიოთ ღვინის სმასა? როგორ იქნება, რა ახირებაა მაინც და მაინც!? პატიოსანი, დარბაისელი ხალხი ბრძანდებით. აი, ნეფე-დედოფლის სადღეგრძელოდ ერთს რკოს გაიხლებით.

- დააღეინე, დააღეინე მაგ რაზბონიკს, მაგას, ძალათი უნდა დალიოს, არ შაიძლება. აქ რისთვის მოეთრეოდა, თუ ღვინოს არა სვამდა, დააღეინე, დააღეინე, - ისმოდა ფრინველთა ხმა.

კოდალამ დასტაცა წრუწუნას ცალის ხელით კისერში, მეორე სელით პირში მიაგება ღვინით სავსე ჯიხვი და დაუწყო ძალათი სმევა.

- შენი ნება თუ იქნება, კი ვიცი, არ მიირთმევ, ვაჟბატონო, მაგრამ აქ თამადის ნებაა. უყურებ ამოდონა დუნიას, ერთი არ არის, აქ ღვინოს არ სვამდეს, ერთი შენ გამოსჩხდი აქ ახირებული. ჰა, გაუბედე, გაუბედე, ცოდო არ არის დედის რძესავით ღვინოს პირს არიდებდე, შე უჯიშოვ, შენა?

თავგმა რის წვალებით ჩაყლაპა რამდენიმე წვეთი და თან წრუწუნებდა, ეტყობოდა, არ ესიამოვნებოდა ღვინო.

- გაუბედე, წრუწუნავ, გაუბედე: აბა და ჰა ემანგრე, მანგრე! ა, ყოჩად, ბიჭოს - დაჰკიჟინებდეს თავუნას ფრინველნი.

თაგუნამ დაიწვიპა, დაიჭიმა ყელის ძაფები, შეებრძოლა ღვი ნოს და გადაჰკრა, დასცალა. ხოლო ხავერდის ქულაჯაზე გადაესხა ცოტაოდენი ღვინო.

- ქულაჯაზე ნუ მასხამ ღვინოს, ე, ჩერჩეტო, განა შენს ხაჩანის ფაფანაკსა ჰგავს, რომ აგრე ბრიყვატ ექცევი?! შეუტია კოდალას. მერე ღრმად ამოიხვნეშა. სულ უკანასკნელი ყლაპი-და აკლდა და დაიყვირა: გაუმარჯოს ნეფეს და დედოფალს გაუმარჯოს, ეჯიბო, შენს ნეფეს!..

- გაუმარჯოს, გაუმარჯოს მოცალა, მოცალაო! - ისმოდა აღღაცებული ხმა.

წრუწუნას მალე მოედო ღვინო და მოჰყვა ბაიათებს. ისე მღე როდა, რომ წრიპინით ყველას ყურები გამოუჭედა. მერე ცეკვაც დაიწყო. ხალხს? სიცილით ჰხოცავდა. იმას კაჭკაჭი აჰყვა და დავლურს უვლიდენ ორივენი. ყვავებს მუცლები ხელით ეჭირათ, იმდენს იცინოდენ ამ სურათის მნახველნი.

- უჰ, დავიდალეო, - სთქვა ბოლოს თაგვმა: მართლაც პირზე და გულმკერდზე ხვითქი გადასდიოდა. იქვე სუფრის ახლო წამოწვა. გამობურთული ფაშვი ზეცას მიაჰყრო და ისე ჰქმინავდა.

სულ ბოლოს სუფრაზე ბულბული იჯდა: მგალობელი ჩიტი არა ლხინობდა, არ იცინოდა: დაღონებულ-დაფიქრებული უცქეროდა სეირს.

- მშვენიერო ბულბულო, რატომ შენს მშვენიერს ხმას არ გაგვაგონებო? - შესთხოვეს ბულბულს ფრინველთა.

ბულბული უარზე დადგა: განა ყოველთვის ვარ სიმღერის იშტაზე. უგუნებოდ გახლავართო, - სთქვა მან.

როგორც იყო, ფრინველთა ხვეწნამუდარამ გასჭრა და ბულ ბულმაც დაიწყო. ფრინველთ ხმა გაკმინდეს, ბუზების ფრენა ისმო და, ყვავილთ სული განაბეს და მოტრფიალე თვალებით შესცქეროდენ მგოსანს. ბულბულმა დაამღერა:

დიდება შენდა, ცათა მპყრობელო,
დიდება შენდა, ბუნების ძალო, -
დიდება, მეფევ გვირგვინოსანო,
და გადღეგრძელოს შენც, პატარძალო
სიყვარულისას დავსწნავ გვირგვინსა,
სათნოებითა მოვქარგავ გარსა,
არ დავინანებ, ყველას შიგ ჩავქსოვ,
თუ ქვეყნად რასმე კი ვპოვებ კარგსა.
და წრფელის გულით გამეტებულსა
იმას დაგადგამთ, ქალვაჟო, თავსა.
სიყვარულია თვით ჩემი გული,
სხვისაც თუ ვნახე, მომიდებს ალსა,
დღეს თქვენი ტრფობა უდიდესია,
და ამით იპყრობს ჩვენს გულს და თვალსა.

ამ დროს შორი-ახლოს ხარი-ირემი გამოჩენილიყო და გულმო დგინედ უგდებდა ყურსა ფრინველთა მღერას, ბულბულის სტვენას. ბულბულის სტვენამ ნაღველი ლუძრა გულში. რაღაც მოაგონდა, თვალებზე ცრემლი მოუვიდა, ამოითხრა და გაბრუნდა, მიეფარა უღრანს ტყეს.

ფრინველთ გააბეს საერთო მღერა. ერთს სიმღერას ამბობდენ ყველანი, ხოლო თავ-თავიანთს ხმაზე-კი. ამ სიმღერაში ბუნების ქება იხატებოდა, ტყისა და დედამიწის მადლი. ამ მადლს მადლობას უძღვნიდენ ფრინველნი. ამ დროს თვალის ვლებით გადმოიარა რა არწივმა: ნარწივი!" არწივინ გაისმა ხმა: "მეფე მობრძანდებაო! ერთბაშად ყველას ჩაუვარდათ მუცელში ენა, ხმის ამოღე ბას ველარ ჰბედავდენ: ყველანი ცახცახმა, კანკალმა აიტანა.

მართლაც და საშინელი სანახავი იყო ამ დროს არწივი: რა უნდოდა? ერთის დატევების მეტი კი არ მოუხდებოდა, რომ მთლად ბურნუთად ექცია ფრინველთა ბრბო.

- რად შეჰკრთით, ხალხნო? ხმა ამოიღეთ. განა მეფე ჩვენს შემუსვრას იკადრებს, მოიწადინებს? ეტყოდა ფრინველთ ჩხიკვი მოძღვარი: - თუ მეტყვით, ამ წუთას აქ მოვიწვევ მეფეს.

ზოგნი უარზე დადგნენ: იმის თვალების ბრიალს ვინ გაუძლებ სო. ამბობდნენ: ჩვენ კი ველარას ვისიამოვნებთ და რა იქნებაო. სხვებმა მოუწონეს, მოვიწვიოთ, მოვიწვიოთო.

მოძღვარი ჩხიკვი წავიდა სრიალით აღმა და გაუთამაშა წინ ფრინველთა მეფეს. არწივმა სიარული არ შეშალა, თითქოს ბუზი უფრინავდა წინა.

- გაუმარჯოს შენს დიდებულებას, ჩვენო მეფევ, - მისცა ქუდმოხდილმა ჩხიკვმა სალამი არწივს.

- გაუმარჯოს ჩხიკვსაც, - სთქვა მან დინჯად.

- ჩვენო დიდებულო მეფევ, გთხოვთ ქორწილში გვეწვიოთ. გთხოვთ გულით და სულით: მუხლმოყრით გვედრებით მთელი შენი საყმო: თუ გვიკადრებს შენი დიდებულება, დიდად მადლობელნი დაგრჩებით, თავს შემოგვევლებით.

- შეიძლება, რატომ - სთქვა არწივმა. - გამიძელ წინ!

ჩხიკვი დაეშვა თავქვე და არწივმაც შემოიკეცა თავისი მძლავრი ფრთები და დაემო თავქვე. ეს სურათი ცის მოგლეჯას ჰგავდა.

მთელი ფრინველთა გუნდი წამოიშალა და ჟივილ-ხივილით მიეგება წინ თავის მეფეს. არწივმაც თავისებური სალამი მისცა ფრინ ველთა კრებულს.

მოიწვიეს მეფე და დასვეს თავში. ყველანი ფეხზე იდგნენ ქუდ მოხდილნი. ბულბული არა სჩანდა მხოლოდ აქ.

- შეგიძლიათ დასხდეთ, - უთხრა მათ არწივმა და ფრინველ ნიც უფროსუმცროსობის წესზე დალაგდენ.

ეს ამბავი ორშაბათს დღეს მოჰხდა. ტყეში წასული ხალხი, თუ სამუშაოდ, თუ სანადიროდ, გაცეხული რჩებოდა. ამბობდა ყველა: ეს რა ამბავია, რამ გააწყო ჩიტები, რომ ერთის ხმაც აღარსაიდან ისმისო.

ხალხმა რა იცოდა, თუ ფრინველნი ჩხიკვთა ქორწილში იყვნენ, - განცხრომასა და ქეიფში.

არწივს მართვეს ღვინო ჯიხვებით. იგი დაუზარებლივ სვამდა და ძლიერაც გამხიარულდა: შემოსძახა თავისი საზარელი ხმით რა ღაც საგმირო სიმღერა: ყველას ტანში ჟრუანტელმა დაუარა.

- ღმერთო, - ეხვეწებოდენ ყველანი ღმერთს, - ღმერთო, ნუ გააჯავრებ ნურაფრით ჩვენს მეფეს, თორემ გაგვჟუჟავს ერთს წამშიო.

არწივი მაინც არა ჯავრობდა, სთხოვდა ფრინველთ ემხიარულათ, ემღერათ, ეცეკვათ, მაგრამ ფრინველთ რაღაც გუნება გა დაუბრუნდათ. არ იცოდენ, რა დაემართათ. რომ ფრინველებისთვის გაბედულება მიეცა, არწივმა უბრძანა შთაებერთათ ბუკ-ნადარისათვის.

ბრძანება იმავე წუთას ასრულდა და არწივმაც დაიწყო ბობღვათავის მძლავრის კლანჭებით: სულ გათელა თითქმის ის ყვავილიანი ადგილი.

მაინც კიდევ ვერავინ ჰბედავდა თამაშობას. ბოლოს ისევ წრუ წუნამ გაჰბედა: ისეთი ლეკური დაუაოა, ისეთს ბუქნაში ამოდიო და, რომ მტვერი ცასა სწვდებოდა.

ერთხელ გატაცებული და გაცხარებული არწივსაც-კი გადაახტა თავზე. ცოტა არ იყოს, მეფეს ეწყინა ყმის ასეთი ბრიყვული ქცევა, მაგრამ ზრდილობისა და შემთხვევის გამო, არაფერი უთხრა, მხოლოდ შეუბღვირა კი ერთხელ ისე, რომ თავუნამ შიშისაგან კინა ღამ სული განუტევა. მაინც ამ შებღვიერის შემდეგ წრუწუნა კაცად აღარ ვარგოდა, გახდა ავად, წავიდა და დაწვა ერთის ხის ძირას. ზედ ერთი ხმელი ვერხვის ფოთოლი წაიხურა.

ფრინველებში ყველაზე თამამად კოდალა იქცეოდა. კარგა გა დაკრულიც გახლდათ და ისეთს ბაიათებს გაჰკიოდა, რომ მთელი მთაბარი ინძრეოდა. კოდალა ეხლა იქამდის გათამამდა, რომ მე ფესაც აუხირდა.

- შენ მეფობა ვინ მოგცაო, - უთხრა მან არწივს. ჩვენ რო დის ამოგირჩიეთო.

- ბიჭო, შე ოჯახქორო, სუ, გაჩუმდი, რას ამბობ, შე თავხედო? - წასჩურჩულეს ფრინველთა

- არც გავჩუმდები და არცა! რად უნდა გავჩუმდე, რაო ჩემო?!.. - ამბობდა კვლავ შეზარხოშებული კოდალა. - თქვენ რა ხალხი ხართ? გული-გულში ყველას გეჯავრებათ, შვილოსან, და პირში-კი ვერაფერს ეუბნებით. ბიჭობა პირად თქმაა.

არწივმა ბევრი იცინა კოდალას ახირებაზე, მაგრამ ფრინველთა ითაკილეს მეფის შეურაცხყოფა, შეიპყრეს კოდალა, ნისკარტში წბილა გაუყარეს და იქვე ხეზე მიაკრეს. დაღონდა კოდალა, აღარ იღებს ხმას. არ ესმის, რისთვის დასაჯეს ასე სასტიკად

ფრინველნი რომ ამ გაზიდულობაში იყვნენ, მელა მოჰპარვოდათ ახლო. დიდხანს უთვალთვალა ცბიერმა ცხოველმა ტყის პირიდან და უცდიდა დროს, ფიქრობდა, ჯერ კარგად დათვრნენ. მაშინაა ჩემი დროვო მელა იმ დროს დაინახეს. რომ ისის იყო უნდა ნეფე-დედოფლისათვის ეტაცა პირი. ატყდა ხმა. ყვირილი, აიშალა ფრინველთა გუნდი, ხოლო ნისკარტდაღებული არწივი ეძგერა მელას და ერთს წამს სული გააფთხოვინა. ფრინველნი გაიფანტნენ: ზოგი ხეებზე შესხდა, სხვა მალა ტრიალებდა. დაბლა არწივი და კოდალა-ღა დარჩენ: ავადმყოფმა თავგმაც განგაშის ხმაზე სორო მოძებნა. არწივმა კოდალაც გაათავისუფლა და უთხრა: ეგ მიქარვა მიპატიებია, რადგანაც ნასვამი იყავი, და მერე აღარ გაბედო, თო რემ ვაი შენს ტყავსო. თითონაც აფრინდა, აფრინდა მალა, თი თქოს ცას მიეკრაო, და იქ ირგვლივ დაიწყო ტრიალი. ქეთევანი და ზაქარაც მიეფარნენ უღრან ტყეს: ერთმანერთის აღერსში და კოცნა-ხვევნაში გაატარეს ის დღე და საღამოთ ერთის წიფლის ტოტზე დაეძინათ გვერდის-გვერდ.